

ÎNTOARCEREA EXECUTĂRII SILITE: ASPECTE TEORETICE ȘI PRACTICE

Gheorghe RENIȚĂ,
masterand,
Facultatea de drept, USM

În cadrul prezentului demers științific, obiectul de investigație îl constituie problema întoarcerii executării silite în condițiile de *lege lata* în Republica Moldova. Se relevă că întoarcerea executării silite reprezintă o situație simetric inversă executării săvârșite, ce impune obligația pentru creditor de a-i restitui debitorului tot ce a primit prin executarea silită, întrucât raportului juridic obligațional dintre creditor și debitor, în temeiul căreia s-au făcut încasările este anulat, nerestituirea celor primite de la debitor de către creditor, ar crea situația îmbogățirii fără justă cauză a ultimului. De asemenea, se efectuează o radiografiere a naturii juridic, a condițiilor în care intervine, a cazurilor de limitare, precum și a procedurii întoarcerii executării silite. Nu în ultimul rând, ies în evidență unele incongruențe legislative și propuneri de lege ferenda pentru eficientizarea cadrului legal care reglementează întoarcerea executării silite.

Cuvinte-cheie: *executare silită, titlu executoriu, efectivitatea hotărârii judecătorești, restabilirea situației anterioare, procedură.*

1. Liminarii

În vederea realizării sau stabilirii drepturilor și intereselor civile supuse judecății, procesul civil parcurge două etape: judecata și executarea silită, aceasta din urmă intervenind în cazul hotărârilor susceptibile de a fi puse în executare cu ajutorul forței coercitive a statului, în măsura în care debitorul nu-și execută de bunăvoie obligația.

Scopul activității judiciare nu se poate limita doar la obținerea unei hotărâri judecătorești favorabile. Simpla recunoaștere a dreptului sau obligația debitorului de a restabili dreptul încălcat ori contestat nu este, de multe ori, suficientă. Hotărârea judecătorească, prin ea însăși, chiar înzestrată cu autoritate de lucru judecat, „riscă să rămână o lovitură de sabie în apă și să nu servească cu nimic părții victorioase, în special reclamantului, dacă

Return of the forced execution: theoretical and practical aspects

Within this scientific paper, the research object refers to the problem regarding the returning of the forced execution as it is expressed in the legislation of the Republic of Moldova. It reveals that, the returning of the forced execution represents the opposite situation of the fulfilled execution, it impose the creditor's obligation to return to the debtor everything that was gained through the forced execution, taking into account that the legal obligation relationship between the creditor and debtor, based on which all the cashings were done was declared void, the avoiding of the restitution from the creditor's side will create the situation of his unjust enrichment. Also it is done a thorough examination of the legal framework, conditions in which it takes place, limitation cases as well the procedure of returning of the forced execution. Not at least, this particular work treats some legal gaps and new law proposals for the improvement of the legal framework that regulate the returning of the forced execution.

Key-words: *forced execution, enforcement order, effectiveness of the judicial decision, reestablishment to the original condition, procedure.*

el n-ar putea recurge la constrângere pentru a o executa”¹.

Un act executoriu neexecutat sau, altfel zis, o justiție formală nu poate să asigure atingerea scopului de bază – protejarea drepturilor și libertăților omului, proclamate de actele normative naționale și internaționale². În acest sens, în cauza Prodan *versus* Republica Moldova³ (în continuare – RM), CtEDO

¹ W.J. Habscheid, *Droit judiciaire privée suisse, Deuxième édition entièrement revue et corrigée*, Librairie de l'Université, Genève, 1981, p.575, *apud* E. Oprina, I. Gârbuleț, *Tratat teoretic și practic de executare silită*, vol.I, Teoria generală și procedurile execuționale, Ed. Universul Juridic, București, 2012, p.14; E. Hurubă, *Contestația la executare în materie civilă*, Universul Juridic, București, 2011, p.7.

² Hotărârea Curții Constituționale nr.1 din 15 ianuarie 2013 pentru controlul constituționalității unor prevederi ale articolului 60 alin.(3) și alin.(3¹) din Codul de executare al Republicii Moldova nr.443-XV din 24 decembrie 2004, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr.22-25.

³ Case of Prodan *versus* Moldova, Judgment 18 May 2004. <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-61757> (accesat 25.01.2015).

a statuat c: „52. Ar fi de neconceput ca articolul 6, § 1 să descrie în detaliu garanțiile procedurale oferite părților aflate în litigiu – proceduri care sunt echitabile, publice și prompte –, fără a proteja executarea hotărârilor judecătorești; a interpreta articolul 6 ca referindu-se în exclusivitate la accesul la o instanță și îndeplinirea procedurilor ar putea duce la situații incompatibile cu principiul preeminenței dreptului, pe care Statele Contractante și-au asumat angajamentul să-l respecte atunci când au ratificat Convenția. Executarea unei hotărâri⁴ pronunțate de orice instanță trebuie, prin urmare, privită ca o parte integrantă a „procesului” în sensul articolului 6 (a se vedea *Hornsby v. Greece*, hotărâre din 19 martie 1997, Reports 1997-II, p. 510, § 40)”.

Prin urmare, executarea silită reprezintă una dintre instituțiile fundamentale ale dreptului procesual civil, fiind o componentă importantă a justiției într-un stat de drept⁵.

Efectul unei hotărâri judecătorești definitive⁶ oferă creditorului dreptul de a-și satisface pe deplin creanța și impune obligația corelativă a debitorului de a executa dispozitivul hotărârii. Totuși, în anumite ipoteze prevăzute de lege, la care ne vom referi *infra*, poate interveni întoarcerea executării silită.

Sediul materiei privind întoarcerea executării silită se găsește în Capitolul XIII (art.157-160) din Codul de executare (în continuare – CE) al RM⁷.

După aceste scurte considerații de ordin introductiv, în studiul de față ne propunem să țărnu-

im problematica întoarcerii executării silită prin prisma sintezei regulilor de drept ce guvernează această materie, valorificând în acest sens cadrul legal (*lege lata*), practica judiciară și abordările doctrinare în domeniu, precum și decelarea unor soluții și propuneri vizând perfecționarea legislației ce reglementează întoarcerea executării silită.

2. Conceptul de întoarcere a executării silită

Prin întoarcerea executării silită a hotărârii, deciziei, încheierii instanței judecătorești sau a unui alt organ jurisdicțional se are în vedere că la anularea hotărârii, încheierii, deciziei executate și, după rejudecarea pricinii, se adoptă o hotărâre, încheiere, decizie prin care pretenție se respinge parțial sau integral ori se emite o încheiere de încetare a procesului sau de scoatere a cererii de pe rol⁸.

Într-o altă opinie, se etalează că „întoarcerea executării este în fapt o reluare a „drumului executării”, dar în sens invers - restabilirea situației anterioare executării săvârșite”⁹.

S-a mai exprimat părerea că, „prin întoarcerea executării, părțile se restabilesc în drepturile lor, căci nerestituirea celor primite de la debitor de către creditor ar crea situația îmbogățirii fără justă cauză a ultimului”¹⁰.

În același făgaș se expun și comentatorii Codului de executare al Republicii Moldova, Cartea I: Executarea hotărârilor cu caracter civil - „prin întoarcerea executării, părțile se restabilesc în drepturile lor, căci nerestituirea celor primite de la debitor de către creditor ar crea situația îmbogățirii fără justă cauză a ultimului, când - actul juridic în temeiul căruia s-au făcut încasările fiind anulat - reținerea sumelor sau bunurilor este nejustificată”¹¹. Într-adevăr, efectul întoarcerii executării silită este cel de restituire a bunurilor celui îndreptățit sau, în cazul în care executarea silită s-a făcut prin vânzarea unor bunuri imobile, de restituire a sumei rezultate din vânzare

⁴ Efectivitatea hotărârii judecătorești și prin urmare a procesului civil se exprimă prin acte concrete și reale, prin opoziție cu ceea ce apare a fi doar virtual sau formal, ea fiind expresia rezultatului obținut efectiv prin hotărârea judecătorească. Plecând de la realitatea de netăgăduit, că partea nu apelează la serviciul justiției pentru a obține doar o hotărâre judecătorească care, din perspectiva sa, ar putea reprezenta cel mult o „coală de hârtie”, rodul unei satisfacții exclusiv morale, ci pentru a obține realizarea efectivă a palpabilă a dreptului său, executarea hotărârii sau posibilitatea executării acesteia este cea care confirmă efectivitatea judecătării. Pentru dezvoltări, a se vedea: I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat de procedură civilă. Noul Cod de procedură civilă*, Vol.III, Universul Juridic, București, 2013, p.23.

⁵ I. Leș, *Tratat de drept procesual civil*, Ediția a V-a, C.H. Beck, București, 2010, p.1041.

⁶ Prin pronunțarea hotărârii definitive, „principalii participanți la judecată își încheie travaliul jurisdicțional”, iar judecătorul care a rostit dreptul este absolvit de obligația realizării lui, care îi este chiar interzisă sub sancțiunea excesului de putere*. În acest scop, este antrenat, în mod energic, executorul judecătoresc.

* A se vedea: I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Op. cit.*, Vol.III., p.23.

⁷ *Codul de Executare al Republicii Moldova*, nr.443 din 24 decembrie 2004 publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr.214-220.

⁸ *Drept procesual civil. Partea Specială: Curs universitar*, Redactor științific: Al. Cojuhari, Î.S. F.E.-P. „Tipografia Centrală”, Chișinău, 2009, p.292.

⁹ I. Deleanu, *Tratat de procedură civilă*, Vol.III, Servo-Sat, Arad, 2000, p.160.

¹⁰ D. Visternicean, E. Belei, *Implicarea instanței de judecată în executarea hotărârilor judecătorești definitive*, în M. Poalelungi, E. Belei, D. Sârcu (coord.), *Manualul judecătorului pentru cauze civile*, Ediția a II-a, Î.S. F.E.-P. „Tipografia Centrală”, Chișinău, 2013, p.327.

¹¹ D. Visternicean, A. Pascari, V. Devdere, ș.a., *Comentariul Codului de executare al Republicii Moldova*, Cartea I: Executarea hotărârilor cu caracter civil, „Bons Offices” SRL, Chișinău, 2010, p.293.

de către creditor. În ipoteza în care debitorul nu ar restitui tot ce a primit, ca urmare a anulării executării silite, ar constitui o îmbogățire fără justă cauză. Textul de lege care cimentează această concepție derivă din prevederile art. 1389 din Codul Civil¹² (în continuare – CC) al RM, intitulat „Dreptul de a cere restituirea prestației”, potrivit căruia „persoana care, fără temei legal sau contractual, a dobândit ceva (acceptant) ca urmare a executării unei prestații de către o altă persoană (prestator) sau a realizat în alt mod o economie din contul altuia este obligată să restituie acestei alte persoane ceea ce a primit sau a economisit. Nu este relevant faptul dacă îmbogățirea fără justă cauză a avut loc ca rezultat al comportamentului uneia dintre părți, a unui terț sau ca urmare a unei cauze independente de voința lor”. Îmbogățirea fără justă cauză reprezintă un fapt juridic lícit, care, conform prevederilor art. 8 din CC al RM, generează drepturi și obligații pentru participanții la raporturi juridice civile. Pentru a fi în prezența unui raport juridic de îmbogățire fără justă cauză este important ca îmbogățirea să se producă în lipsa unui temei legal sau contractual¹³.

În Hotărârea Plenumului Curții Supreme de Justiție „Cu privire la aplicarea de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale Codului de executare în cauzele civile” nr. 10 din 16.12.2013¹⁴ se statuează: „prin întoarcerea executării se vor înțelege acțiunile executorului de restabilire în drepturile lor a părților procesului de executare existente până la executarea unei hotărâri”. În alți termeni, întoarcerea executării silite reprezintă o refacere în sens invers a drumului parcurs de executarea silită, cu repunerea părților în situația anterioară.

Sintetizând cele spuse mai sus, putem defini întoarcerea executării silite ca fiind o situație simetrică inversă executării săvârșite, ce impune obligația pentru creditor de a-i restitui debitorului tot ce a primit prin executarea silită, întrucât raportul juridic obligațional dintre creditor și debitor, în temeiul căreia s-au făcut încasările este anulat, nerestituirea celor primite de la debitor de către creditor ar crea situația îmbogățirii fără justă cauză a ultimului.

¹² *Codul civil al Republicii Moldova*, nr.1107-XV din 6 iunie 2002 publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr. 82-86.

¹³ În același sens, s-a opinat, pe bună dreptate, că „obligația de restabilire a situației anterioare își are izvorul într-un fapt juridic civil lícit, *id est* îmbogățirea fără justă cauză”. *A se vedea*: S.-L. Rus, *Întoarcerea executării silite*, în *Dreptul*, 2003, nr.10, p.144.

¹⁴ http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=129 (accesat 25.01.2015)

3. Natura juridică a întoarcerii executării silite

Sub aspectul naturii juridice a întoarcerii executării silite, în literatura de specialitate s-au difuzat mai multe păreri.

Astfel, într-o accepțiune¹⁵, se califică întoarcerea executării silite (revirement) ca formă de apărare a drepturilor debitorului (sublinierea ne aparține – *n.a.*), alături de contestarea actelor, acțiunilor (inacțiunii) executorului judecătoresc. Într-adevăr, rațiunea instituției întoarcerii executării silite este reprezentată de protejarea intereselor persoanelor care nu au calitatea de debitor în cadrul unui raport juridic obligațional și împotriva cărora s-a pornit executarea silită.

Conform altui punct de vedere¹⁶, întoarcerea executării silite reprezintă obligația (sublinierea ne aparține – *n.a.*) pentru creditor de a-i restitui debitorului tot ce i-a luat prin executare silită, când, după săvârșirea executării, intervine anularea titlului executoriu sau numai a executării.

S-a mai reliefat opinia, pe care o acceptăm, că „întoarcerea executării silite reprezintă un incident procedural¹⁷ (sublinierea ne aparține – *n.a.*) ce are loc în situația existenței cumulative a următoarelor condiții:

- hotărârea judecătorească deja executată este anulată;
- în urma rejudecării, se adoptă o hotărâre prin care acțiunea se respinge parțial sau integral, ori se emite o încheiere, prin care procesul este încetat sau se dispune scoaterea de pe rol a cererii¹⁸.

4. Condițiile necesare pentru întoarcerea executării silite

Doctrina juridică¹⁹ a decelat că pentru survenirea întoarcerii executării silite sunt necesare întrunirea cumulativă a unor condiții. Astfel, evidențiu-

¹⁵ *Drept procesual civil. Partea Specială: Curs universitar*, Redactor științific: Al. Cojuhari, Î.S. F.E.-P. „Tipografia Centrală”, Chișinău, 2009, p.392.

¹⁶ S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Drept procesual civil. Executarea silită*, Vol.I., Ediția a II-a revăzută, Lumina Lex, București, 1998, p.192.

¹⁷ În același sens s-a conturat că, „întoarcerea executării silite, se prezintă ca un incident procedural apărut în cursul executării silite, având ca fundament dispariția temeiului măsurilor de urmărire silită”. *A se vedea*: E. Oprina, I. Gârbolet, *Tratat teoretic și practic de executare silită*, Vol.I., p.561.

¹⁸ D. Visternicean, A. Pascari, V. Devderea, ș.a., *Op. cit.*, p.292-293.

¹⁹ D.A.P., Florescu, P. Coman, Mrejeru T., ș.a., *Executarea silită. Reglementare, doctrină, jurisprudență*, Ediția a III-a, C.H. Beck, București, 2009, p.78-79; S.-L. Rus, *Op. cit.*, p.144; D. Visternicean, A. Pascari, V. Devderea, ș.a., *Op. cit.*, p.293.

em următoarele condiții a căror prezență cumulativă generează întoarcerea executării silite:

Anularea titlului executoriu²⁰. Această condiție se realizează ca urmare a exercitării căilor de atac. Desființarea titlului executoriu duce la desființarea de drept a actelor de executare efectuate în baza acestuia. De asemenea, trebuie de notat că se va anula titlul executoriu atunci când, în urma rejudecării, se adoptă o hotărâre prin care acțiunea se respinge parțial sau integral ori o încheiere de încetare a procesului sau de scoatere a cererii de pe rol.

Cererea celui interesat. Codul de executare prevede că instanța de judecată dispune *din oficiu* restituirea către părât (debitor), din contul reclamantului (creditorului), a tot ceea ce s-a încasat în temeiul hotărârii anulate, precum și a cheltuielilor de executare (art. 157). Totuși considerăm că este necesar să existe cererea celui interesat, căci instanța de judecată nu poate cunoaște la ce etapă se află executarea hotărârii, și dacă a avut loc o executare totală sau parțială. În plan comparat, în corespundere cu art. 723 alin. (1) din noul Cod de procedură civilă (în continuare – NCPD) al României²¹, „în cazul în care instanța judecătorească a desființat titlul executoriu sau însăși executarea silită, la cererea celui interesat (sublinierea ne aparține – *n.a.*), va dispune, prin aceeași hotărâre, și asupra restabilirii situației anterioare executării”. Cererea de întoarcere a executării silite se poate face în cadrul aceluiași proces sau pe cale separată, printr-un proces distinct. Judecătorul nu se poate pronunța *plus petita* sau *minus petita*. În acest sens, în doctrină²² just s-a reținut că, potrivit art. 240 alin.(3) al Codului de procedură civilă²³ (în continuare – CPC) al RM, instanța de judecată adoptă hotărârea în limitele pretențiilor înaintate de reclamant. Astfel, art.159 alin. (1) CE conține o deficiență de reglementare. Dacă nu este invocat de către părți, instanța de judecată care casează hotărârea nu poate cunoaște faptul dacă aceasta a fost sau nu executată total sau parțial. În

aceste circumstanțe, dispunerea întoarcerii executării nu poate avea loc, întrucât nu este certă întinderea obligațiilor executate. Totuși, instanța de judecată va dispune întoarcerea executării din oficiu doar dacă din materialele dosarului reiese cert că hotărârea judecătorească a fost executată. În cazul în care a fost omisă de către apelant sau recurent solicitarea întoarcerii executării, este recomandabil ca instanța de judecată să concretizeze la ce etapă se află executarea hotărârii. Astfel, s-ar determina valoarea prestațiilor necesare a fi întoarse, ori întoarcerea executării este posibilă doar dacă a avut loc efectiv o executare totală sau parțială.

a) Executarea parțială sau totală a titlului executoriu. Repunerea părților în situația anterioară este lipsită de sens în cazul în care nu a fost executat titlul executoriu. Prin urmare, această condiție apare ca obligatorie, pentru ca cererea de întoarcere a executării să nu fie golită de conținut. Întoarcerea executării își are sorgintea în executarea anterioară a unui titlu executoriu ce fusese ulterior desființat. În alți termeni, fundamentul juridic al instituției întoarcerii executării derivă chiar din executarea anterioară a unui titlu executoriu ce fusese ulterior desființat, neavând astfel nicio relevanță materia juridică în care s-a pronunțat hotărârea desființată. De asemenea, nu are importanță dacă executarea titlului executoriu s-a făcut de bunăvoie de către debitor sau silit. Punțăm că, atunci când executarea a fost parțială, întoarcerea executării, în mod firesc, poate fi tot parțială.

Pe lângă condițiile menționate mai sus, într-un proces având ca obiect întoarcerea executării silite și restabilirea situației anterioare, respectiv - reîntoarcerea bunurilor în patrimoniul debitorului, reclamantul trebuie să demonstreze că sunt îndeplinite *condițiile materiale ale îmbogățirii fără justă cauză*:

- existența unei îmbogățiri a părâtului, respectiv mărirea patrimoniului acestuia prin dobândirea bunurilor;
- să existe o însărăcire a reclamantului;
- între îmbogățirea părâtului și însărăcirea reclamantului să fie o legătură sau o corelație directă. Cele două fenomene trebuie să aibă aceeași cauză sau aceeași origine²⁴.

5. Cazurile în care intervine necesitatea întoarcerii executării silite

În concordanță cu dispozițiile art. 157 din CE al RM al cărui *nomens iuris* este „Întoarcerea executării” alin.(1), „în cazul în care hotărârea executată se

²⁰ Am evitat în mod intenționat utilizarea conceptului de „document executoriu”, deoarece din amalgamul art.11 CE al RM intitulat „Documentele executorii” reiese că unele din acestea, nu pot fi anulate. De exemplu, deciziile Curții Constituționale cu privire la aplicare de amenzi sau hotărârile Curții Europene a Drepturilor Omului referitoare la suma de reparare echitabilă a prejudiciului și de compensare a celorlalte cheltuieli, precum și acordul de soluționare pe cale amiabilă a cauzei, semnat de părți.

²¹ Republicat în Monitorul Oficial al României, 2012, nr.545.

²² D. Visternicean, E. Belei, *Op. cit.*, p.327.

²³ *Codul de procedură civilă al Republicii Moldova*, nr.225-XV din 30 mai 2003, publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr.111-115/451.

²⁴ S.-L. Rus, *Op. cit.*, p.144.

anulează și, după rejudecarea pricinii, se adoptă o hotărâre prin care acțiunea se respinge parțial sau integral ori o încheiere de încetare a procesului sau de scoatere a cererii de pe rol, instanța de judecată dispune din oficiu restituirea către pârât (debitor), din contul reclamantului (creditorului), a tot ceea ce s-a încasat în temeiul hotărârii anulate, precum și a cheltuielilor de executare”.

Astfel, din prevederile normei juridice citate supra rezultă că *necesitatea întoarcerii executării* survine în următoarele ipoteze:

- când o hotărâre judecătorească deja executată a fost anulată sau modificată, prin decizia instanței superioare;
- când, în urma rejudecării cauzei, pretențiile reclamantului au fost respinse integral ori parțial;
- când, prin decizia instanței superioare sau ca efect al rejudecării, cererea a fost scoasă de pe rol ori procesul a încetat.

În acest făgaș necesită a fi nuațat că întoarcerea executării hotărârii, încheierii, deciziei judecătorești se admite în orice caz, indiferent de faptul potrivit căreia căi de atac a fost casată hotărârea, încheierea, decizia – în apel, recurs sau revizuire. Instanța de judecată careia i s-a transmis dosarul spre rejudecare este obligată să examineze din oficiu chestiunile legate de întoarcerea executării hotărârii și să se pronunțe asupra acestora în noua hotărâre, în caz de casare a hotărârii și respingerea totală sau parțială a acțiunii ori casarea hotărârii și încetarea procesului sau scoaterea cererii de pe rol. Dacă instanța de apel, recurs sau revizuire casează hotărârea instanței de fond cu adoptarea unei noi hotărâri, prin care respinge total sau parțial acțiunea ori emite o încheiere de încetare a procesului sau de scoatere a cererii de pe rol, la necesitate, ea este obligată să se pronunțe din oficiu și asupra întoarcerii executării hotărârii²⁵.

În ce privește ipoteza când o hotărâre judecătorească deja executată a fost modificată, prin decizia instanței superioare, prezintă relevanță următoarea speță: *La 31.03.2009 V.O. a înaintat o cerere de chemare în judecată împotriva SA „M” cu privire la încasarea prejudiciului material cauzat. Prin hotărârea Judecătoriei sect. Centru nr. 2-266/10 din 19.03.2010 s-a hotărât: a încasa din contul SA „M” în folosul V.O. despăgubirea de asigurare în mărime de 40.321 lei, a cheltuielilor de expertiză în mărime de 850 lei și taxa de stat în sumă de 150 lei. Neștiind de acord cu hotărârea primei instan-*

țe, SA „M” a declarat apel, însă, prin încheierea Curții de Apel Chișinău din 17.11.2010, cererea de apel a fost restituită la data de 12.01.2011 pentru neîndeplinirea indicațiilor instanței în termen. La 17.01.2011 în cadrul Biroului de Executare a executorului judecătorească G.V. a fost prezentat spre executare documentul executoriu nr. 2-266/10 din 19.03.2010 cu privire la încasarea din contul SA „M” în beneficiul lui V.O. a sumei de 41.321 lei și intentarea procedurii de executare. Urmare a cererii de recurs înaintate la 25.01.2011, SA „M” prin ordinul de incaso nr. 500 din 03.02.2011 a transferat la contul executorului judecătorească G.V., întru suspendarea executării, cauziunea în mărime de 120% din suma datoriei (ce constituie 49.585.20 lei) ca, într-un final, din imprudență sau necunoașterea executorului, despăgubirea în mărime de 40.321 lei să fie transferată la contul lui V.O., iar procedura de executare fiind încetată. Ulterior, în rezultatul recursului declarat, s-a dispus anularea încheierii nr. 2a-2881/10 din 17.11.2010 cu restituirea dosarului spre examinare la instanța de apel. Astfel, prin Decizia Colegiului Civil al Curții de Apel Chișinău nr. 2a-3227/11 din 29.11.12, apelul declarat de către SA „M” a fost admis și modificată hotărârea Judecătoriei sect. Centru din 19.03.2010 prin micșorarea sumei încasate din contul SA „M” de la 40.321 lei până la 36.3041e²⁶. În atare circumstanțe, în procedura în ordonanță s-a dispus: încasarea de la V.O., în folosul debitorului SA „M”, suma de 4.017 lei.

În alt context, trebuie de reliefat faptul că desfășurarea legală a procedurii de executare silită este asigurată prin existența contestației la executare, care este mijlocul procedural prin care părțile sau terțele persoane vătămate prin executare se pot plânge instanței competente în scopul de a obține desființarea actelor ilegale de executare²⁷ și, pe cale de consecință, poate surveni întoarcerea prestației executate. Iată și o ipoteză din practica judiciară care se circumscrie acestei modalități: *La 21.05.2012, executorul judecătorească G.R. a dispus prin încheiere primirea spre executare și intentarea procedurii de executare, iar ulterior, prin încheierea ultimului din 15.06.2012, procedura de executare a fost încetată. Încheierea de încetare a procedurii de executare din 15.06.2012 nu a fost contestată în ordinea prevăzută la art. 84 alin.(2) Codul de Executare. SA „A.V.” a depus cerere privind calcularea dobânzilor rezultate din întârzierea executării hotărârii instanței de judecată din 01.11.2012, adică în afara procesului de executare. Astfel, s-a dispus, prin*

²⁵ *Drept procesual civil. Partea Specială: Curs universitar, Redactor științific: Al. Cojuhari, Î.S. F.E.-P., „Tipografia Centrală”, Chișinău, 2009, p.393.*

²⁶ *Ordonanță judecătorească din 10 aprilie 2013 pe dosarul nr.2PO-194/13. Judecătoria sectorului Centru, mun. Chișinău. <http://jcc.justice.md> (accesat 25.01.2015).*

²⁷ *I. Deleanu, Op. cit., Vol.III., p.435.*

încheierea executorului judecătoresc U.O. nr. 174-77/12 din 01.11.2012, admiterea cererii creditorului umăritor SA „A.V.” privind calcularea penalităților și dobânzilor și s-a dispus încasarea de la debitorul SRL „G.-G.” în beneficiul SA „A.V.” a sumei de 355.838,079 lei cu titlu de dobânzi de întârziere pentru neexecutarea Hotărârii din 13.02.2009. La 28.11.2012, SRL „G.-G.” s-a adresat în instanță cu cerere de anulare a încheierii executorului judecătoresc nr. 174-77/12 din 01.11.2012. Prin Hotărârea Judecătoriei Centru, mun. Chișinău, din 16.05.2013, a fost admisă contestația depusă de SRL „G.-G.” și s-a anulat încheierea executorului judecătoresc U.O. nr. 174-77/12 din 01.11.2012 privind încasarea dobânzii de întârziere pentru neexecutarea hotărârii judecătorești. Acțiunile de executare în baza încheierii nr. 174-77/12 din 01.11.2012 au fost suspendate. La 31.05.2013 SA „A.V.” a depus recurs împotriva Hotărârii Judecătoriei Centru din 16.05.2013, solicitând casarea acesteia și emiterea unei noi hotărâri, de respingere a cererii depuse de SRL „G.-G.”. Colegiul Civil al Curții de Apel Chișinău, prin Decizia nr. 2r-1438/13 din 11.07.2013, a dispus respingerea recursului declarat de SA „A.V.” și menținerea Hotărârii Judecătoriei Centru, mun. Chișinău, din 16.05.2013, pe motivul de ilegalitate a încheierii executorului judecătoresc U.O. nr. 174-77/12 din 01.11.2012 privind încasarea dobânzii de întârziere în sumă de 355.838,079 lei, în lipsa unei proceduri de executare²⁸. În lumina acestor circumstanțe, prin ordonanță judecătorească s-a dispus: a întoarce executarea silită, cu încasarea întregii sume de 355.838,079 lei din contul SA „A.V.” în beneficiul SRL „G.-G.”.

Cu titlu de drept comparat, tangențiem că, potrivit art. 722 din NCPC al României, în toate cazurile în care se desființează titlul executoriu sau însăși executarea silită, cel interesat are dreptul la întoarcerea executării, prin restabilirea situației anterioare acesteia. Cheltuielile de executare pentru actele efectuate rămân în sarcina creditorului²⁹.

6. Cazuri de limitare a întoarcerii executării silite

Persistă situații când întoarcerea executării silite este inadmisibilă, atât sub aspect subiectiv – al persoanelor ce li se impune obligația de restituire, precum și sub aspect obiectiv – al raporturilor juridice născute între aceștia, din rațiuni care pun în discuție fundamentul întoarcerii executării silite.

²⁸ Ordonanță judecătorească din 29 octombrie 2013 pe dosarul nr.2PO-640/13. Judecătoria sectorului Centru, mun. Chișinău. <http://jcc.justice.md> (accesat 25.01.2015).

²⁹ Pentru detalii, a se vedea: E. Cotoi, *Întoarcerea executării silite*, în *Revista Română de Executare Silită*, 2010, nr.4, p.25-36.

Astfel, în acord cu art. 160 CE al RM, nu se admite întoarcerea executării în pricinile de încasare a pensiei de întreținere, de reparare a prejudiciului cauzat prin schilodire sau prin altă vătămare a sănătății, precum și prin pierderea întreținătorului, cu excepția cazurilor când hotărârea anulată a fost întemeiată pe informații sau pe documente false prezentate de reclamant.

Din acest text de lege, deducem că este exclusă întoarcerea executării silite în următoarele ipoteze:

- încasare a pensiei de întreținere;
- reparare a prejudiciului cauzat prin schilodire sau prin altă vătămare a sănătății;
- reparare a prejudiciului cauzat prin pierderea întreținătorului.

Enumerarea dată este exhaustivă și nu poate fi interpretată extensiv, iar rațiunile ce au stat la baza limitării întoarcerii executării în aceste cazuri sunt de ordin social și umanitar, căci în toate cazurile indicate creditorii sunt persoane vulnerabile din punct de vedere social și, adeseori, economic³⁰. De aceea, Balanța Femidei (*Themis*) înclină spre protecția drepturilor unor astfel de creditori.

Cu titlu de excepție, legiuitorul a prevăzut că în situația când hotărârea anulată a fost întemeiată pe informații sau documente false prezentate de creditorii respectivi, întoarcerea executării va avea loc, deoarece înseamnă că acești creditori nu au avut nicio îndreptățire la primirea sumelor din contul debitorului și au abuzat de drepturile lor procesuale. Sarcina probei (*onus probandi*) incumbă debitorului de a dovedi că hotărârea anulată a fost întemeiată pe informații sau documente false.

Nu poate face obiectul restituirii un bun (respectiv - sume de bani) care era datorat și nu au fost plătit ca urmare a relei credințe și comportamentului culpabil ale debitorului.

De asemenea, debitorul care a executat obligația după expirarea termenului de prescripție extinctivă nu are dreptul să ceară restituirea celor executate, chiar dacă, la data executării, nu cunoștea faptul expirării termenului de prescripție extinctivă, întrucât acesta necesită a fi invocat de debitorul în favoarea căruia a curs. Executarea benevolă a obligației după expirarea termenului de prescripție extinctivă nu constituie un act lipsit de temei juridic. Suportul normativ al acestei concluzii derivă din coroborarea prevederilor art. 271 și art. 281 din CC al RM.

(Continuare în numărul următor)

³⁰ D. Visternicean, A. Pascari, V. Devdrea, ș.a., *Op. cit.*, p.296.